

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»
Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

Т.С. Маркотенко, Л.В. Мельник

**ТЕСТИ
З МОРФЕМІКИ, СЛОВОТВОРУ
Й МОРФОЛОГІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

**Навчальний посібник
для підготовки до модульного контролю**

Старобільськ
2018

УДК 811.161.2'366(075.8)

М 26

Рецензенти:

Мордовцева Наталія Валеріївна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри філологічних дисциплін навчально-наукового інституту педагогіки і психології ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Родюк Наталія Юріївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Маркотенко Т.С. Тести з морфеміки, словотвору й морфології української мови: навчальний посібник для підготовки до модульного контролю / Т.С. Маркотенко, Л.В. Мельник. – Старобільськ, 2018. – 84 с. мяч

Тестовий характер посібника передбачає підготовку студентів 3 курсу спеціальностей «Початкова освіта» й «Дошкільна освіта» денної та заочної форм навчання освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» до модульного контролю знань з морфеміки, словотвору й морфології української мови.

*Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
ДЗ «Луганський національний університет імені
Тараса Шевченка» (протокол № 9 від 30 березня
2018 року)*

© Маркотенко Т.С., 2018

© Мельник Л.В., 2018

Модуль А
МОРФЕМІКА

1. Найменша неподільна значуща частина слова називається:

- а) морфом;
- б) морфемою.

2. За семантичною функцією морфемі поділяються на лексико-поняттєві, словотворчі й формотворчі:

- а) так;
- б) ні.

3. Як називається незмінна частина відмінюваного слова, у якій виражається його лексичне значення?

- а) корінь;
- б) основа.

4. Інтерфікс виступає між двома простими основами у структурі складної основи:

- а) так;
- б) ні.

5. За допомогою якої морфемі здійснюється граматичний зв'язок між словами:

- а) корінь;
- б) префікс;
- в) суфікс;
- г) закінчення.

6. Значення морфемі може бути вільним у:

- а) похідних словах;

- б) непохідних словах;
- в) у похідних словах у поєднанні з іншими морфемами.

7. Серед поданих слів виберіть ті, у яких наявні нерегулярні афікси:

- а) свекруха;
- б) запорожець;
- в) козел;
- г) киянин.

8. У якому рядку всі слова спільнокореневі?

- а) черкати; почерк, т розчерк;
- б) черпати, черпак, зачерпнути;
- в) літо, літній, літати;
- г) вода, підводний, водити.

9. Знайдіть слова зі зв'язаним коренем:

- а) мирний; б) видавництво; в) обличчя; г) узуватися;
- г) бочка; д) білий; е) вулиця; є) звичка; ж) лісник;
- з) молодець.

10. У яких словах наявні формотворчі префікси?

- а) премудрий;
- б) написати;
- в) доісторичний.

11. У якому слові виділяється постфікс?

- а) розрісся;
- б) відібрати;
- в) співбесідник.

12. Виділіть групи спільнокореневих слів:

- а) багатир, багристий, багатобальний;

- б) літак, літо, літній;
- в) маляр, малянок, намальований.

13. Чи однакове значення перших частин слів вуглеводи і вуглекопи?

- а) так;
- б) ні.

14. У яких словах немає закінчення?

- а) брід, віз, гай;
- б) тихо, по-нашому, узимку;
- в) шосе, таксі, кіно;
- г) привіз, прийшов, сій.

15. Укажіть слова, у яких *роз-* не є префіксом:

- а) розпач;
- б) розтрата;
- в) розетка;
- г) розквіт.

16. Укажіть слова, у яких *-ин-* не є суфіксом:

- а) картоплина;
- б) полин;
- в) рівнина;
- г) провина.

17. Оберіть рядок, у якому всі слова спільнокореневі:

- а) обводнення, проводи, водойма;
- б) водолаз, водянка, повноводий;
- в) заводський, водоймище, наводка;
- г) водень, заводь, завод.

18. Слова *вчитель, учень, неук, навчання, наука* мають спільний корінь:

- а) так;
- б) ні.

19. Слово поділяється на морфеми, а морфеми функціонують тільки у слові:

- а) так;
- б) ні.

20. Суфікси, що використовуються для утворення граматичних форм, називаються:

- а) формотворчими;
- б) словотворчими.

21. *Морфотактика* – це... :

- а) утворення слів за допомогою афіксів;
- б) сукупність правил поєднання морфем у слові.

22. *Афіксом* називається будь-яка морфема, окрім кореня слова і закінчення:

- а) так;
- б) ні.

СЛОВОТВІР

1. Знайдіть правильне визначення в ряду поданих варіантів.

Словотвір – це...

- а) процес утворення слів;
- б) вчення про будову слова;
- в) розділ мовознавства, що вивчає закони утворення нових слів;
- г) вчення про граматичну природу слова.

2. Префікс при додаванні до слова не може переводити його з однієї частини мови в іншу:

- а) так;
- б) ні.

3. Яким способом утворене слово *обніжок*?

- а) префіксальним;
- б) суфіксальним;
- в) префіксально-суфіксальним.

4. Префіксально-суфіксально-постфіксальним способом утворене слово:

- а) придорожний;
- б) розщедритися;
- в) по-нашому
- г) надзвичайний.

5. До базових понять словотвору відносяться:

- а) твірне слово;
- б) похідна основа;
- в) похідне слово;
- г) непохідна основа;
- д) твірна основа;
- е) споріднені слова;
- є) словотвірний засіб;
- є) суфікс;
- ж) словотворчий тип;
- з) префікс;
- и) спосіб словотворення.

6. Словотворчі засоби – це:

- а) шляхи виникнення нових слів;
- б) сукупність споріднених слів, що мають спільні словотворчі афікси;

в) афікси, якими похідне слово відрізняється від твірного.

7. Якщо в слові є суфікс, спосіб творення суфіксальний, а якщо префікс – префіксальний:

- а) так;
- б) ні.

8. Інтерфікс – це афікс, що використовується в складних словах для зв'язку їх частин:

- а) так;
- б) ні.

9. Результатом основоскладання є складні слова, або композити (всюдихід):

- а) так;
- б) ні.

10. Розподіліть подані слова за способами словотворення:

- а) префіксальний;
- б) суфіксальний;
- в) префіксально-суфіксальний
- г) безафіксний (нульова суфіксація);
- г) основоскладання;
- д) аббревіація.

1) обігнати; 2) крижина; 3) надшлунковий; 4) весело;
5) обрив; 6) біг; 7) обездолений; 8) прозелень;
9) всюдихід; 10) розстріл; 11) комбат;
12) триповерховий; 13) міськком; 14) підсвідомість,
15) присмак, 16) взимку, 17) дрібнолистяний,
18) райцентр.

11. Основоскладання може супроводжуватися суфіксацією:

- а) так;
- б) ні.

12. Яким способом утворилися прислівники *горілиць, втридорога, чимдуж*?

- а) лексико-семантичним;
- б) лексико-синтаксичним;
- в) морфолого-синтаксичним.

13. Виділіть речення, у яких є слова, утворені безафіксним способом:

- а) Ночі рідної синь криє землю в блаженній покорі (Г. Вишневий).
- б) На полях западає передвечірня тиша (У. Самчук).
- в) Мені розливається далеч далеча у сизому пливі униз по Дніпру (Г. Половинко).
- г) Ці квіти – спогади про світлі дні (О. Олесь).

14. Які слова утворилися лексико-семантичним способом?

- а) супутник (людина), супутник (апарат);
- б) хліб-сіль, батько-мати;
- в) молодий (наречений), молодий (юний).

15. Різновидом якого способу словотворення є субстантивація?

- а) лексико-семантичного;
- б) лексико-синтаксичного;
- в) морфолого-синтаксичного.

16. Чи належать до одного словотвірного типу слова *Вінниччина, свинина, дівчина, горошина*?

- а) так;
- б) ні.

17. Іменники, що виражають абстрактні поняття, утворюються за допомогою суфіксів:

- а) -ість-, -ств-, -ин;
- б) -ець-, -ич-, -анин;
- в) -ник-, -ар-, -тель-.

18. З поданих слів виберіть ті, що утворені морфолого-синтаксичним способом:

- а) Дніпрогес, загс, педуніверситет;
- б) молодий, учений, мостова;
- в) сімдесят, вернигора, історико-філологічний;

19. Лексико-синтаксичний спосіб словотвору полягає в:

- а) об'єднанні синтаксично оформленого словосполучення в одне слово;
- б) переосмисленні значення існуючих у мові старих слів.

20. Якими абрєвіатурами виступають слова профком, райцентр, спортбаза?

- а) частковими;
- б) ініціальними;
- в) комбінованими.

21. Виберіть дієслова, утворені префіксально-суфіксальним способом:

- а) нахлібник; б) узбіччя; в) одвести; г) співвітчизник;
- г) запічок; д) написати; е) однести; є) досита; ж) достроковий; з) прив'язати.

22. Складання – це такий спосіб словотворення, при якому об'єднуються в одне слово:

- а) синтаксично оформлені сполучення слів;
- б) основи й слова.

23. Яким способом утворені слова *орденоносець, утихомирити, одухотворити, змалодушничати, мовознавець*?

- а) афіксально-складним;
- б) безафіксно-складним.

24. Відшукайте слово, що відрізняється від інших способом словотворення:

- а) самоконтроль,
- б) медінститут,
- в) першопочаток;
- г) книгодрук.

25. Виберіть іменники, які утворилися префіксальним способом:

- а) зелень, молодь, вигін, біг;
- б) співавтор, прабатьківщина, супротивник, прмова;
- в) підвіконник, підсвічник, досвіток, підліток.

26. Виберіть слово, що відрізняється від інших способом словотворення:

- а) безсонний;
- б) вічнозелений;
- в) достроковий;
- г) по-нашому.

27. Які з наведених прикметників утворені неправильно від іменників *чех, Париж, Золотоноша, Буг*?

- а) чеський, паризький, золотоніський, бугзький;
- б) чешський, парижський, золотонішський, бугзький.

28. Укажіть речення, у яких є слова, утворені складанням основ:

- а) Вітер в гаї нагинає лозу і тополю, лама дуба, котить полем перекотиполе (Т. Шевченко).
- б) Шевченко дав орлиний зліт українському слову (О.Гончар).
- в) Весняний вечір, зорі дикі. В калюжах грозяна вода (А.Малишко).
- г) Зорі котились небозводом і падали в море (О.Донченко).

29. Яким способом утворилися слова *підхід, розпис, розстріл*?

- а) префіксальним;
- б) суфіксальним;
- в) префіксально-суфіксальним;
- г) безафіксним.

30. *Деривацією* називається утворення слів за допомогою афіксів:

- а) так;
- б) ні.

ГРАМАТИКА. ЧАСТИНИ МОВИ

1. Граматика об'єднує...:

- а) морфологію і синтаксис;
- б) словотворення;
- в) слововимову;
- д) фразеологію.

2. Що таке граматична будова мови?

а) співвідношення граматичного значення і граматичного засобу в їх єдності;

б) система об'єктивно діючих закономірностей, що визначають способи зміни слів та сполучення їх у реченні;

в) загальне граматичне поняття, що базується на взаємозалежності між двома чи кількома граматичними значеннями.

3. Яке з основних понять граматики є найбільш абстрактним?

а) граматичне значення;

б) граматична категорія.

в) граматична форма;

4. Класифікація частин мови за багатьма критеріями називається:

а) гомогенною;

б) гетерогенною

5. За лексико-семантичною ознакою частини мови поділяються на:

а) граматично залежні та граматично незалежні;

б) повнозначні та неповнозначні;

в) відмінювані та невідмінювані.

6. Кожна частина мови має властиві їй граматичні категорії, що дістає свій вияв у системі словозміни, у її парадигматиці:

а) так;

б) ні.

7. Яким способом виражається граматичне значення місцевого відмінку?

- а) аналітичним;
- б) синтаксичним;
- в) аналітико-синтаксичним.

8. Предметом морфології є:

- а) лексичне значення слова;
- б) слово як носій ряду граматичних значень;
- в) лексико-граматичні розряди слів.

9. Система форм слова, співвідносних з певною системою синтаксичних граматичних значень, називається...:

- а) словозміною;
- б) парадигмою.

10. Повнозначними називають класи слів, що мають загальнокатегоріальне лексичне значення: предметності, статичної ознаки предмета, кількості, узагальненої вказівки на предметність, ознаки або кількості динамічної ознаки (або дії, процесуальності), статичної ознаки дії (або іншої ознаки) чи стану як сутності.

- а) так;
- б) ні.

11. Які частини мови належать до змінних повнозначних?

- а) прислівник, слова категорії стану;
- б) іменник, прикметник, числівник, займенник, дієслово;
- в) прийменник, частка, сполучник;
- г) вигук.

12. Змінами яких властивостей супроводжується перехід слова з однієї частини мови до іншої?

- а) лексико-граматичних;
- б) граматичних.

13. Проніміналізація – це:

- а) перехід прикметників і дієприкметників у іменники;
- б) перехід іменників, прикметників, числівників і дієприкметників у займенники;
- в) перехід дієприкметників і числівників у прикметники;
- г) перехід повнозначної частини мови у неповнозначну;
- г) перехід частин мови в прислівники.

14. За якими ознаками визначаються частини мови?

- а) за значеннями;
- б) за морфологічними ознаками;
- в) за засобами словотворення;
- г) за систематичним уживанням;
- г) за синтаксичними функціями.

Модуль В

ІМЕННИК

1. Іменник – це самостійна частина мови, яка:

- а) вказує на предмети, змінюється за родами, числами і відмінками, уживається в різних синтаксичних функціях, серед яких найтиповішими є функції підмета й додатка;

б) означає предметність, має категорії роду, числа, відмінка й у реченні виконує найчастіше синтаксичну роль підмета й додатка.

2. Під поняття предметності в граматиці підводяться слова, які означають:

- а) назви реальних речей;
- б) кількість предметів при лічбі;
- в) назви істот;
- г) абстрактні поняття;
- г) опредмечені ознаки;
- д) статичні дії і стани;
- е) дію і стан як процес.

3. Із поданих слів виберіть іменники:

- а) п'ятірка, трійка;
- б) вп'яте, втретє;
- в) п'ять, три;
- г) п'ятірня, трійця;
- г) п'ятий, третій.

4. Які іменники мають граматичні ознаки назв живих істот?

- а) Віл, синиця, метелик, черв'як;
- б) Зевс, лісовик, мавка, демон;
- в) клен, людство, барвінок, народ;
- г) покійник, мрець, небіжчик.

5. Чи належать до назв істот слова *бактерія, мікроба, ембріон, зародок*?

- а) так;
- б) ні.

6. Які з власних назв можуть вживатися як загальні?

- а) Маузер, Галіфе, Френч, Мерседес;
- б) Айвазовський, Шульц, Бетховен, Бах;
- в) Бостон, Боржомі, Вольт, Кольт.

7. Які іменники виражають поняття, що фіксують усе те, що людина може безпосередньо сприймати органами чуття?

- а) з конкретним значенням;
- б) з абстрактним значенням.

8. Із поданих груп слів виберіть іменники з конкретним значенням:

- а) мислення, щедрість, доброта;
- б) година, тиждень, рік;
- в) економіка, політика, романтизм;
- г) повітря, вода, рослина.

9. У яких реченнях підкреслені іменники мають абстрактне значення?

а) Щоб прийшло на землю сподіване щастя, треба великої праці (М. Коцюбинський).

б) Одцвіли і розсипались маком на кленових мостах роки (Б. Олійник).

в) Ходить ніч по саду місячними кроками (П. Тичина).

г) Природа – вічне джерело людської творчості, людського мислення (М.Рильський).

г) Грала промінням, ясним самоцвітом порання роса (Леся Українка).

д) Наша мить — це краплина, в якій віддзеркалилась вічність (Є. Гуцало).

10. Які іменники з абстрактним значенням є похідними?

- а) Суша, воля, сила, мрія;
- б) терпіння, багатство, мужність.

11. Визначте рід іменників *ступінь, накип, біль*:

- а) чоловічий;
- б) жіночий;
- в) середній;
- г) спільний.

12. У якому рядку всі іменники – жіночого роду?

- а) путь, криза, президія, філія, доповідь;
- б) вишня, розуміння, олія, косовиця, повідомлення;
- в) каяття, питання, життя, теля, суддя;
- г) каченя, знання, доля, листя, зілля.

13. Серед поданих загальних назв осіб виберіть такі, які не утворюють паралельних відповідників жіночого роду:

- а) учень, вихователь, учитель, робітник, співак;
- б) юрист, економіст, біолог, сіяч, адвокат, прокурор, пілот.

14. Розподіліть подані слова на чотири групи: іменники, рід яких виражається:

- а) лексичним способом;
- б) морфемним;
- в) технічним;
- г) синтаксичним.

1) селянство, 2) півень – курка, 3) учасник – учасниця, 4) Валя, 5) Білоноженко, 6) заграва, 7) лис – лисиця – лисеня, 8) чемність, 9) Олександр –

Олександра, 10) батько – мати, 11) вікно, 12) небокрай, 13) долина.

15. Поставте замість крапок пропущені закінчення , урахуваючи рід незмінюваних іменників іншомовного походження.

- а) -ий;
- б) -а;
- в) -е).

1) Лікувальн... каланхое, цікав... інтерв'ю, чист... купе, овочев... рагу;

2) швидк... Колорадо (ріка), нов... авеню, смачн... кольрабі, широк... Міссурі.

3) велик... Колорадо (штат), австралійськ... кенгуру, відом... конференсьє, рожев... фламінго.

16. У яких реченнях підметом є іменник середнього роду?

а) Сріблястий місяць тихо чарівне світло лив на сонну землю (І. Франко).

б) Небо сміялося своєю чистотою, глибокою блакиттю (М. Рильський).

в) Хмари білопінні задумливо пливуть у золоті висот (В. Сосюра).

г) Кружальцем ядровитої цитрини з блакиті сонце скочується вниз (Д. Павличко).

г) Над берегом висів солоний туман од дрібних бризків (М. Коцюбинський).

д) Оксамитове поле безкрає переливами синіми грає (Д. Луценко).

е) На землю сходить ніч і зорям рядном вкриває все (В. Сосюра).

17. Рід іменників визначається за:

- а) формою називного відмінка однини і множини;
- б) формами називного і деяких непрямих відмінків в однині;
- в) типами префіксального словотворення;
- г) типами суфіксального словотворення;
- г) синтаксичними зв'язками з іншими словами в реченні;
- д) семантикою.

18. Які з поданих складноскорочених слів мають чоловічий рід?

- а) НБУ (Національний банк України);
- б) УМЗ (Український мобільний зв'язок);
- в) АТ (акціонерне товариство);
- г) МФК (Міжнародна фінансова корпорація);
- г) ФДМ (Фонд держмайна);
- д) Мінфін (Міністерство фінансів);
- е) РЄ (Рада Європи);
- е) ККА (контрольно-касовий апарат);
- ж) загс (запис актів громадянського стану).

19. Чи можна без контексту визначити число іменників *поні, какаду, кашне*?

- а) Так;
- б) ні.

20. У яких реченнях іменник *суцвіття* має форму однини?

- а) У темряві світили напіврозквітлим суцвіттям яблуні, біля плотів одцвітали вишні, рясно покривши пелюстками вогуку землю (М. Стельмах).
- б) Як не любити весни многошумної, Меду пахучих суцвіть? (М. Рильський).

в) Знов розвиваються каштани
І затопив Дніпро луги,
Зелене, голубе, багряне
Лягло суцвіття навкруги (Л. Дмитерко).

21. Визначте “третє зайве”, використавши явища морфології.

- а) Гордощі;
- б) дріжджі;
- в) гості.

22. Які іменники вживаються тільки у формі множини?

- а) Канікули, обжинки, входи́ни, іменини;
- б) жало́щі, гордо́щі, трудно́щі, лесто́щі;
- в) лис́тя, дітво́ра, студентство, аге́нтура.

23. Скільки відмін іменників розрізняють в українській мові?

- а) дві;
- б) три;
- в) чотири.

24. Іменники яких відмін за системою відмінкових форм поділяються на тверду, м’яку й мішану групи?

- а) першої;
- б) другої;
- в) третьої;
- г) четвертої.

25. Оберіть правильний варіант відповідності іменників та їх груп:

- а) тверда група;
- б) м’яка група;

в) мішана група.

- 1) вишня;
- 2) душа;
- 3) газета.

26. Оберіть правильний варіант відповідності іменників та їх відмін:

- а) 1 відміна;
- б) 2 відміна;
- в) 3 відміна;
- г) 4 відміна.

- 1) вікно;
- 2) земля;
- 3) матір;
- 4) теля.

27. Іменники другої відміни *лікар, ліхтар* належать до твердої групи:

- а) так;
- б) ні.

28. У називному відмінку однини іменники другої відміни чоловічого роду мають чисту основу або флексію *-о*:

- а) так;
- б) ні.

29. У називному відмінку множини іменники твердої групи мають закінчення *-і*, а м'якої та мішаної груп – *-и*:

- а) так;
- б) ні.

30. Оберіть правильний варіант відповідності іменників та їх груп:

- а) тверда;
- б) м'яка;
- в) мішана.

1) рука; 2) зоря; 3) вікно; 4) день; 5) поле; 6) футляр;
7) світанок; 8) школяр; 9) муха; 10) листоноша;
11) груша; 12) броня; 13) куля; 14) життя; 15) парта;
16) книгар.

31. До власне українських незмінних іменників належать жіночі прізвища на –о та на приголосний:

- а) так;
- б) ні.

32. Форми орудного відмінка можуть уживатися з непохідними й похідними прийменниками (*між, поза, поперед, згідно з, порівняно з, слідом за*):

- а) так;
- б) ні.

33. У сучасній українській мові називний і кличний відмінки називають:

- а) непрямыми (залежними);
- б) прямими (незалежними).

34. В іменниках четвертої відміни показником непрямого відмінка додатково виступає:

- а) суфікс;
- б) рід;
- в) прийменники;
- г) порядок слів;

д) префікс.

35. У яких реченнях ужиті іменники першої відміни?

а) Ніколи не пізно людині знайти себе (І. Цюпа).

б) З давніх-давен народною квіткою в Україні була рожева мальва (В. Протопопова).

в) Ще лежить сніг, але він уже якийсь м'який, ніздруватий, зволожений (А. Шиян).

г) Не все те золото, що блищить (Прислів'я).

г) Дивись на тую зірку:

Ото моя.

А поруч неї друга:

Ото твоя (А. Кримський).

36. Які іменники належать до м'якої групи другої відміни?

а) Хлопець, день, край, чай, карась;

б) бондар, воротар, кобзар, шахтар;

в) школяр, вугляр, гусяр, повістяр;

г) поле, обличчя, полум'я, місце;

г) плече, куш, прізвище, ніж.

37. Які з поданих іменників належать до четвертої відміни?

а) Телятко, левенятко, курчатко, поросятко;

б) порося, левеня, курча, теля;

в) ім'я, коліща, плем'я, тім'я;

г) життя, знання, вугілля, полум'я.

38. До третьої відміни належать іменники:

а) жіночого роду із закінченням -а, -я у називному відмінку однини;

б) жіночого роду, що в називному відмінку однини мають чисту основу на твердий або м'який приголосний;

в) іменник *мати*.

39. Укажіть іменники третьої відміни:

а) паморозь, пам'ять, зустріч, мораль;

б) кір, ансамбль, учитель, день;

в) кодекс, світогляд, хутір, універмаг;

г) розкіш, мати, любов, верф.

40. Які іменники залишаються поза відмінами?

а) Невідмінювані іменники;

б) іменники середнього роду, що мають у називному відмінку однини закінчення -о, -е;

в) слова прикметникового та дієприкметникового походження, які виступають у функції іменників;

г) іменники, які вживаються лише в множині;

г) іменники чоловічого роду з чистою основою в називному відмінку однини на приголосний.

41. Від іменників якої відміни утворилася форма кличного відмінка?

а) I відміни;

б) II відміни.

1) Насте! Иди ж сідай і ти (Г. Квітка-Основ'яненко).

2) Приходь, Василю, коли хоч, до нас обідати (Г. Квітка-Основ'яненко).

3) Жінко, відчини! (О. Гончар).

4) Знаєш, Галю, що я надумав? (Г. Квітка-Основ'яненко).

5) Або, може, мій Бояне, мій веселий внуче, може було б так почати, може, було б лучче (С. Руданський).

б) Краю мій рідний, як я буду жити без тебе!
(О. Донченко).

42. В іменниках твердої групи першої відміни, основа яких закінчується на приголосні *з, к, х*, перед флексією *-і* в давальному й місцевому відмінках відбувається перехід цих приголосних у:

- а) ж, ч, ш;
- б) з, ц, с.

43. Чи правильно утворені форми родового відмінка множини іменника *хазяїн*: *хазяїв, хазяйнів*?

- а) Так;
- б) ні.

44. У якому реченні іменник *кенгуру* має граматичне значення орудного відмінка?

- а) Окремі види кенгуру взяті під особливу охорону.
- б) Маленькому кенгуру хотілося пустувати.
- в) Діти захопилися маленьким кенгуру.

45. Уставте пропущені закінчення іменників орудного відмінка:

- а) -ою;
- б) -єю;
- в) -єю.

1) туч..., 2) мрі..., 3) газет..., 4) яблун..., 5) огорож...,
6) дорог..., 7) прац..., 8) армі..., 9) лілі..., 10) меж...,
11) книг... .

46. Яке закінчення слід писати в іменниках *Софія, мрія, лінія, демократія, Болгарія, Валерія* в орудному відмінку?

- а) -ею;
- б) -єю.

47. Із поданих груп слів виберіть іменники із закінченням -ою в орудному відмінку однини:

- а) доля, пісня, земля, вишня;
- б) береза, малина, вода, муха;
- в) листоноша, пуща, круча, діжа.

48. Знайдіть іменники, у яких у родовому відмінку однини пишеться закінчення -а (-я):

- а) метр, гектар, кілограм, дюйм;
- б) квадрат, конус, перпендикуляр, радіус;
- в) чавун, кисень, азот;
- г) будинок, монастир, коридор, бункер;
- г) Іран, Китай, Донбас, Кавказ;
- д) інститут, вокзал, штаб, заклад.

49. Який іменник у родовому відмінку однини має паралельні закінчення -а (-я), -у (-ю)?

- а) Ліс;
- б) степ;
- в) стіл;
- г) наступ.

50. Знайдіть іменники, у яких в орудному відмінку однини відбувається подовження приголосних:

- а) промисловість, нехворощ, рентабельність, самоокупованість;
- б) діагональ, подорож, мідь, зелень;
- в) рішучість, область, прибутковість, вартість;
- г) мати, любов, верф, кров;
- г) тінь, ніч, ртуть, даль.

51. Виберіть складні іменники, які пишуться разом:

а) гори/цвіт, перекоти/поле, пройди/світ, зірви/голова;

б) пів/аркуша, пів/карбованця, напів/автомат, напів/сон;

в) прем'єр/міністр, член/кореспондент, дизель/мотор, жар/птиця;

г) віце/президент, екс/чемпіон, міні/футбол, максі/спідниця;

г) сто/річчя, шести/денка, дванадцяти/тонка, сто/п'ятдесяти/річчя.

52. У яких реченнях *не* виступає в іменниках як префікс?

а) Косить день чебрець-траву, аж іскрить зірчасто.

Я спішу, сміюсь, живу – це хіба (не) щастя? (В. Крищенко).

б) Люди недолюблюють сову, вважаючи її вістункою (не)щастя і смерті (В. Гжицький).

в) Не так шкода, як (не)вигода (Прислів'я).

г) (Не)вигода тут цікавить мене, а щастя людей.

г) Люблю я море за його (не)спокій, коли кипить, як у мартені сталь (З тв. М. Ткача).

д) Так це (не)спокій, адже нам спокій тільки сниться (Д. Ткаченко).

53. Яке із слів *доярка* чи *дояр* є мотивуючим?

а) Доярка;

б) дояр.

54. Чи однакове значення перших частин слів *вуглеводи* і *вуглекопи*?

а) Так;

б) ні.

55. Граматичне значення відмінків виявляється:

- а) у їх системному протиставленні;
- б) у сполученні та реченні, де виявляється їх синтаксична функція;
- в) у фонетичному оформленні.

56. Відмінок є одночасно явищем морфології та синтаксису:

- а) так;
- б) ні.

57. Як правильно сказати?

- а) Заготівельник продуктів;
- б) заготовлювач продуктів;
- в) заготувач продуктів;
- г) заготівник продуктів.

58. У якому реченні всі виділені іменники вжито в множині?

- а) *Висипали запорожці Лиман човни* вкрили (Т.Шевченко).
- б) *Кругом хвилі, як ті гори:Ні землі, ні неба* (Т.Шевченко).
- в) *Думи мої, думи мої, Квіти мої, діти* (Т.Шевченко).
- г) *В Україну ідіть, діти, В нашу Україну* (Т.Шевченко).

59. У якому рядку в іменниках І відміни відбувається чергування приголосних *з, к, х* у давальному і місцевому відмінках однини?

- а) Будяк, друг, сніг, поверх, дах;
- б) луг, крик, берег, мішечок, пісок;

- в) бік, горох, вік, круг, плуг;
- г) нога, рука, муха, тривога, хустка.

60. У яких реченнях відбувся процес субстантивациї?

а) Михайло хотів дізнатися, скільки хворих прийняв Терентій Йосипович Бублик (О. Корнійчук).

б) Ой, чого ж то мій миленький забарився? (Нар. пісня).

в) Осіннє золото горить на плечах, і на грудях, і навіть на касці солдата (І.Цюпа).

г) Вже простелилася Петру дорога од рідних воріт у невідоме (А. Головка).

г) Старий махнув рукою на громаду (Т. Шевченко).

61. У якому з наведених речень виділений іменник виступає в ролі частини складеного підмета?

а) Остап з Соломією сіли під вербою (М. Коцюбинський).

б) Вона шахтаркою була (В. Сосюра).

в) В натовпі Степура заглядив Мар'яну й Лагуна (О. Гончар).

г) Ідуть воїни Святослава, героїчно прямуючи на Царгород. (Ю. Яновський).

ПРИКМЕТНИК

1. Прикметник – це:

а) повнозначна частина мови, що охоплює слова із значенням ознаки предмета;

б) повнозначна частина мови, що виражає постійну (статичну) ознаку предмета, граматично виявлену в категоріях роду, числа, відмінка;

в) повнозначна частина мови, яка виражає ознаку або властивість предмета.

2. У яких реченнях уживаються прикметники?

а) Нерідко початок вересня дивує своїм теплом, яскравістю, здається, літо повернулося (А. Волкова).

б) Я люблю слухати, як шумить ліс, як говорять поміж собою дерева.

в) Прогримить гроза, прошумить зливою, запарує запашна земля й опережитья предивним вінком райдуги, зовсім як молода в щасливий день весілля (З тв. І. Цюпи).

г) Коли обрій починає світлішати, кажуть: займається зоря (В. Сухомлинський).

г) І думка стала словом,
І в поглядах — пісні,
Коли в цвіту медовім
Черешні запашні (М. Рильський).

3. Усі прикметники української мови поділяються на якісні, відносні та присвійні в залежності від:

а) характеру ознаки, що ними передається;

б) фонетичного оформлення;

в) граматичних особливостей.

4. У якому реченні наявний відносний прикметник?

а) До Тебе, Батьківщино – земле вічна, ведуть усі стежки й усі дороги (Б.-І. Антонич).

б) На кущі, на тендітних ніжках стояли дві пишні квітки (М. Сиротюк).

в) Літературний вечір, присвячений роковинам Б. Грінченка, відбувся в гімназії (З газети).

5. Які з поданих прикметників є присвійними?

а) Вишневий, вступний, гумовий, польовий;

- б) батьків, солов'їний, вовчий, Шевченків;
- в) старий, добрий, білий, смачний.

6. Які з наведених прикметників можуть бути як присвійними, так і якісними?

- а) Материнський, дружній, вовчий;
- б) гіркий, здоровий, лагідний;
- в) доччин, Миколин, ковалів.

7. Укажіть семантичний розряд прикметників
включає подані тематичні групи:

назви ознак предметів за матеріалом;

назви ознак за відношенням різних вимірів предметів;

назви ознак предметів за призначенням, функціями та іншими особливостями;

назви ознак предметів за належністю їх до установи, організації тощо;

назви ознак предметів за просторовими відношеннями до інших предметів.

- а) Якісні;
- б) відносні;
- в) присвійні.

8. Укажіть прикметники у формі вищого ступеня порівняння:

а) Розумніший, ретельніший, глибший, дорожчий;

б) більш розумний, менш розкішний, більш глибокий, значно дорожчий;

в) найрозумніший, найретельніший, якнайглибший, щонайдорожчий;

г) найбільш розумний, найбільш ретельний, найбільш глибокий, якнайбільш дорогий.

9. Які з якісних прикметників не мають ступенів порівняння?

- а) Білий, зелений, синій, червоний;
- б) лимонний, бузковий, салатний, каштановий;
- в) спілий, босий, мертвий, німий, вагітна;
- г) розкішний, малий, авторитетний, смачний.

10. Складена (аналітична) форма найвищого ступеня утворюється за допомогою слів:

- а) більш або менш;
- б) найбільш або найменш.

11. Установіть відповідність між ступенями порівняння прикметників і наведеними прикладами:

- а) проста форма вищого;
- б) складена форма вищого;
- в) проста форма найвищого;
- г) складена форма найвищого ступеня.

- 1) Більш товстий;
- 2) товщий;
- 3) найбільш товстий;
- 4) найтовщий.

12. У якій групі слів усі прикметники мають просту (синтетичну) форму найвищого ступеня?

- а) Щонайбільш відповідальний, більш уважний, найбільший;
- б) наймолодший, найсмачніший, найскладніший;
- в) глибший, менш яскравий, найвідважніший.

13. У яких реченнях наявні повні стягнені форми прикметників?

- а) В ліс зелений по горішки літом я ходила та на греблі коло броду парубка зустріла;
- б) Чорнобрива та вродлива, спить вона й не чує, як її небога-неня плаче та сумує;
- в) Темрява нещадна запиналом ночі тихо покривала карі твої очі (З тв. Я. Щоголева);
- г) Святе для нас почуття батьківщини неодмінно асоціюється з маминою піснею (В. Скуратівський);
- г) Чом, Дунаю, став ти смутен, став ти смутен, каламутен? (П. Куліш).

14. У якій групі слів усі прикметники – повні нестягнені форми?

- а) Жовтий, ясен, вечірня, синє;
- б) червоні, коричневий, ладен, середнє;
- в) братів, бабин, безкрайній, рідні;
- г) земнєс, солодкий, милая, чорнії.

15. У яких реченнях є прикметники короткої форми?

- а) Моя Україно! Як я тебе любив! Твої степи розлогі, Дніпра ревучого славетнії дороги і хвилі золоті твоїх шовкових нив! (М. Старицький);
- б) Я для вас рад на світі жити (І. Франко);
- в) Пливе човен води повен, ніхто не спиняє... (Т. Шевченко);
- г) Весела хата, красна дівчина, коли у дворі калина (О. Лупій).

16. Які прикметники належать до твердої групи?

- а) Сонячний, зелений, добрий, м'який;
- б) ранній, хатній, дорожній, житній;

в) справжній, внутрішній, вчорашній, домашній.

17. У прикметниках якої групи при відмінюванні перед *О* з'являється м'який знак?

- а) Твердої;
- б) м'якої.

18. Яка буква виступає в закінченнях прикметників твердої групи давального й місцевого відмінків однини та називного множини: *на зелен...й, пахуч...й (траві); на зелен...м, пахуч...м (лузі); зелен... пахуч... (гілки), зелен...й, пахуч...й (гілці)?*

- а) *и*;
- б) *і*.

19. Яку букву слід писати в закінченнях прикметників м'якої групи *житн...й, житн...м, житн...х, житн...ми*?

- а) *и*;
- б) *і*.

20. Яке закінчення мають прикметники жіночого роду в орудному відмінку однини?

- а) *-єю*;
- б) *-ою*.

21. Як змінюються кінцеві приголосні *з, ж* основи прикметників перед суфіксом *-ш-* при утворенні ступенів порівняння?

- а) [*жч*];
- б) [*шч*].

22. Виділіть слово, що відрізняється від інших способом словотворення:

- а) премудрий;
- б) завеликий
- в) передз'їздівський;
- г) приїхати.

23. Як утворюється складена форма найвищого ступеня порівняння прикметників?

- а) За допомогою слів *найбільш*, *найменш* або від прикметників вищого ступеня і слів *від усіх*, *над усе*;
- б) за допомогою слів *більш*, *менш*;
- в) за допомогою суфіксів *-іш-*, *-ш-*;
- г) від простої форми вищого ступеня додавання префіксів *най-*, *щонай-*, *якнай-*;
- г) за допомогою суфіксів *-еньк-*, *есеньк-*, *-ісіньк-*, *-юсіньк-*.

24. Які з наведених прикметників утворені неправильно від іменників Рига, Кременчук, Чехія, Париж, Дрогобич, Калуш?

- а); рижський, кременчукський, чеський, парижський, дрогобичський, калушський;
- б) ризький, кременчуцький, чеський, паризький, дрогобицький, калушський.

ЧИСЛІВНИК

1. Числівник – це...

- а) самостійна змінна частина мови, що означає абстрактне число, кількість однорідних предметів або частин від цілого предмета чи порядок предметів при лічбі;

б) повнозначна незмінна частина мови, що означає числове математичне поняття, кількість неоднорідних предметів або частин від цілого предмета чи порядок предметів при лічбі.

2. Які з поданих тверджень правильні?

а) Числівники поза контекстом не мають значення предметності, вони лише виражають ті чи інші числові поняття;

б) у сполученні з іменниками числівники укладнюються значенням обчислювальних предметів;

в) числівники вказують на кількість і виявляють цілковиту байдужість до всіх ознак обчислювальних предметів;

г) числівники означають кількість, поєднувану з предметним значенням, тобто з назвами предметів.

3. У якому рядку всі слова – числівники?

а) Другий, одна друга, одинадцять, трое, двадцять п'ять;

б) п'ятірка, місячний, обидва, секунда, рік;

в) річний, хвилина, єдиний, безліч, багато;

г) столітній, кільканадцять, двійко, сотня, п'ятірка;

г) два, кілька, дюжина, безліч, трьохповерховий.

4. Укажіть основні семантичні групи числівників:

а) порядкові, кількісні;

б) власне кількісні, неозначено кількісні, дробові, збірні.

5. Які групи входять до складу кількісних числівників?

а) Власне кількісні, неозначено кількісні;

б) власне кількісні, неозначено-кількісні, дробові, збірні.

6. Серед слів з кількісним значенням виділіть числівники:

- а) десяток, п'ятірка, учотирьох, дюжина;
- б) подвоїти, десятка, утричі, шістка, двійка;
- в) четверо, вісімсот, дві восьмих, мільйон, мільярд, дванадцятий.

7. Збірні числівники сполучаються з:

- а) назвами осіб жіночої статі;
- б) назвами осіб чоловічої статі;
- в) іменниками чоловічого, жіночого роду — назвами неживих предметів;
- г) іменами середнього роду, що є назвами істот;
- г) іменами середнього роду, що є назвами неживих предметів;
- д) іменниками, що мають відтінок збірності.

8. Числівники, утворені від двох числівникових основ, називаються:

- а) складеними;
- б) складними.

9. Виберіть складені числівники серед поданих:

- а) дев'ятеро, сорок, небагато, декілька, мільярд;
- б) сімнадцять, шістсот, обидва, півтора, вісімдесятий;
- в) кількадесят, стонадцять, дев'ятнадцятеро;
- г) п'ять сьомих, сорок вісім, триста десять.

10. Визначте розряди числівників за будовою:

- а) прості;
- б) складні;

в) складені.

1) П'ятдесят; 2) сто шість; 3) дев'яцот; 4) дев'ять;
5) півтора; 6) одна третя; 7) п'ять; 8) шістдесят; 9)
сто, 10) двісті шістнадцять.

11. Чи пишемо м'який знак у кінці першої частини числівників типу *п'ят...надцять, шіст...надцять, п'ят...десять, шіст...десять, п'ят...сот, шіст...сот*?

- а) Так;
- б) ні.

12. У складених порядкових числівниках відмінюються:

- а) тільки останнє слово;
- б) усі слова;
- в) два останніх слова.

13. Як змінюються порядкові числівники?

- а) За відмінками й числами;
- б) за відмінками, числами й родами;
- в) за відмінками.

14. Знайдіть речення, які містять неозначено-кількісні числівники:

а) Пані прийняла Євгенія дуже чемно й здивувалася дуже, коли він їй заявив, що хотів би взяти в неї кількадесят лекцій гри на фортеп'яні (І. Франко).

б) Поліг комиш зеленою стіною, тут човен спить, йому не менш ста літ (А. Малишко).

в) Тетяна Петрівна сіла у вітальні в крісло, щоб кілька хвилин до приходу гостей відпочити (О. Іваненко).

г) Краще один раз побачити, ніж сім разів почути (Прислів'я).

г) Один учитель краще, як дві книжки (Прислів'я).

д) За річкою, за кільканадцять метрів звідси, уже починалася наша Батьківщина (О. Гончар).

15. На який склад падає наголос у поданих числівниках?

а) на другий;

б) на третій.

1) Одинадцять; 2) п'ятнадцять; 3) сімнадцять;
4) чотирнадцять.

16. У складних кількісних числівниках типу *п'ятдесят, шістдесят, сімдесят, вісімдесят* відмінюються:

а) обидві частини;

б) перша частина;

в) друга частина.

17. Як функціонують у реченні синтаксичні сполучення числівника з іменником у формах називного і знахідного відмінків?

а) Як один член речення – підмет або додаток;

б) як два члени речення.

18. Числівники, що означають порядок предметів при лічбі, завжди виступають:

а) узгодженим означенням;

б) неузгодженим означенням.

19. Які іменники мають закінчення -а (-я)?

а) Два (озеро), три (громадянин), чотири (училище), півтора (зошит), сім десятих (процент);

б) два (рік), три (стіл), чотири (гектар), чотири з половиною (місяць).

20. До якої частини мови подібні числівники *тисяча, мільйон, мільярд* за своїми граматичними ознаками?

а) До прикметника;

б) до іменника.

21. У якому рядку всі числівники – кількісні?

а) Десять, одна десята, десятеро, сто двадцять, сорок один;

б) перший, третій, п'ятий, сьомий, дев'ятий;

в) одинадцятий, тринадцятий, п'ятнадцятий, сімнадцятий, дев'ятнадцятий;

г) тридцять перший, сороковий, п'ятдесят четвертий, двадцять восьмий, тридцятий;

г) двохсотий, трьохсотий, трьохтисячний, п'ятимільярдний, чотирьохсотий.

22. Як відмінюються числівники *нуль, тисяча, мільйон, мільярд*?

а) Як іменники;

б) як прикметники;

в) як кількісні числівники;

г) як порядкові числівники;

г) не відмінюються.

23. У якому реченні всі виділені слова – збірні числівники?

а) *Два коти* в одному мішку не вживуться (Народна творчість);

б) Будуть із города Цареграда *двадцять галер* вибігати, будуть Алкан-пашу з дівкою Санджаківною по зальотах поздоровляти (Народні думи);

в) Вже можна було розібрати, що там (у човні) сиділо *четверо – двоє* на веслах, а *двоє* – один проти іншого (М. Коцюбинський);

г) Під стінкою на вичовганій канапі сиділо ще *двоє пасажирів*

(П. Панч);

г) Мала собі удова *дев'ять* синів і десяту дочку Галю (Марко Вовчок).

24. У якому рядку неправильно узгоджено числівник з іменником?

а) Півтори доби;

б) двоє разів;

в) одна третя сторінки.

25. У якому рядку правильно поєднано іменник з числівником?

а) Двоє літрів;

б) три з половиною сантиметрів;

в) три дуби;

г) двадцять чотири учня.

26. Порядкові числівники на –сотий, -тисячний, -мільйонний, -мільярдний пишуться:

а) окремими словами;

б) одним словом.

27. Кількісні числівники поділяються на чотири групи: власне кількісні, неозначено-кількісні, збірні, дробові:

а) так;

б) ні.

28. Порядкові числівники позначають порядок предметів при лічбі й відповідають на питання *який?, яка?, яке?, які?*:

а) так;

б) ні.

29. Числівники *два, три, чотири* у непрямих відмінках (крім знахідного й орудного) мають однакові закінчення:

а) так;

б) ні.

30. У назвах дати іменник при числівнику ставиться:

а) в називному відмінку;

б) в родовому відмінку.

31. Числівники *сорок, дев'яносто, сто* у непрямих відмінках мають флексію *-а*:

а) так;

б) ні.

32. У складених порядкових числівниках відмінюються всі слова:

а) так;

б) ні.

33. У яких рядках усі числівники у формі родового відмінка записані правильно?

а) п'ятидесяти, семидесяти, восьмидесяти;

б) п'ятдесяти, сімдесяти, вісімдесяти;

в) п'ятдесятьох, сімдесятьох, вісімдесятьох;

г) п'ятидесятох, семидесятох, восьми десятох.

34. У яких рядках усі числівники у формі орудного відмінка записані правильно?

- а) п'ятьмастами,
- б) п'яťомастами;
- в) п'ятистами.

35. У числівнику *вісімдесят* при відмінюванні змінюється тільки друга частина:

- а) так;
- б) ні.

36. У якому реченні слово *другий* є числівником?

- а) Вже другий день стоїть туман;
- б) У відрядження поїде хтось другий.

ЗАЙМЕННИК

1. Займенник – це...

а) самостійна змінна частина мови, до складу якої входять слова, що означають предмети, ознаки, число й кількість предметів;

б) повнозначна змінна частина мови, яка вказує на предмети, ознаки й кількість, але не називає й не означає їх змісту;

в) неповнозначна частина мови, яка надає окремим словам, словосполученням або реченням додаткових відтінків у значенні.

2. На які групи поділяються займенники за граматичними ознаками та значенням?

- а) Узагальнено-предметні;
- б) узагальнено-якісні;
- в) узагальнено-прислівникові;

- г) узагальнено-кількісні;
- г) узагальнено-відносні.

3. Знайдіть займенники, співвідносні з назвами кількості:

- а) я, він, абихто, ніщо, себе;
- б) стільки, котрий, скільки, котрий-небудь;
- в) мій, їхній, чийсь, деякий, казна-який.

4. Як змінюється займенник *котрий*?

- а) За відмінками;
- б) за відмінками, родами й числами;
- в) за відмінками і числами.

5. Явище переходу різних частин мови в займенники називається:

- а) адвербіалізація;
- б) субстантивація;
- в) прономіналізація.

6. До якого розряду за значенням належать займенники *сам, весь, усякий, кожний (кожен), жоден, інший*?

- а) Вказівні;
- б) означальні;
- в) присвійні.

7. Виберіть із ряду займенників відносні:

- а) деякий, абихто, який-небудь, скількись;
- б) ніхто, ніщо, ніякий, нічий, ніскільки;
- в) хто, що, який, чий, скільки, котрий.

8. У якому реченні займенник *собі* переходить до розряду часток?

а) Шукай собі добра, а другому не бажай зла (Прислів'я);

б) Чіпка сидів собі в хаті мовчки, наче зажурився (Панас Мирний).

9. У якому рядку всі займенники належать до розряду питальних?

а) хто?, що?, який?, чий?, котрий?;

б) котрий, ви, себе, деякий, я;

в) який, скільки?, мій, кожний, що-небудь;

г) хто, що, якийсь, скільки, ваш;

д) вона, чий, абихто, що-небудь, хтозна-що.

10. Визначте, у яких реченнях є присвійні займенники:

а) Ти така смілива, така розумна та так гарно говориш, що я, слухаючи тебе, молодію;

б) Дитино моя кохана! Від розмови з тобою я бадьоріше стала, ніж зранку;

в) Я прийняла всі ваші ідеали і жажду, і шукаю, де мені їх до життя прикласти...;

г) Тебе покарано для приміру, щоб другі бачили кару й боялись;

д) А поки ми підемо своїм шляхом, добре і те, що ви задумали робити (З тв. І. Карпенка-Карого).

11. Які з наведених займенників при відмінюванні мають суплетивні форми?

а) Ти, себе, мій, нічий;

б) я, ми, ніхто, хтось, вона.

12. Які займенники доцільно вжити в наведених реченнях:

а) кожний;

б) всякий.

1) В країні нашій стільки справ, і ... з них цікава, що я ще й досі не добрав, яка ж найкраща справа (Н. Забіла);

2) Небо міниться, небо грає ... барвами, блідим сяйвом торкає вершечки чорного лісу (М. Коцюбинський);

3) ... буває великим бодай раз за життя (П. Загребельний);

4) І в серці ... горить любові жар (І. Франко).

13. Укажіть, які неозначені займенники пишуться через дефіс:

а) аби/хто, де/хто, де/що, ні/хто, аби/що;

б) хто/небудь, скільки/небудь, казна/який, казна/що.

14. Які речення містять у собі генетично складні займенники?

а) Ляля органічно не терпіла будь-якого бруду (О. Гончар);

б) Ми милуємося красою мистецтва й споглядаємо, не замислюючись над тим, що із творців культури перетворилися на пасивних глядачів (З газети);

в) Не треба забувати, що будь-який, навіть найменший відступ від мовного етикету псує настрій, вносить непорозуміння в людські стосунки (М. Стельмахович).

15. Укажіть речення, у яких займенники виступають додатком:

а) Через вікно мені видно селище, через двері – море (Ю. Збанацький);

б) Буває, зупиняться вчителі серед вулиці, послухають мову весняного неба, проводжають той летючий гомін (О. Гончар);

в) Журбою не накличу собі долі, Коли так не маю (Т. Шевченко);

г) Йому було приємно відчувати, що тут покладено силу турбот, праці, фантазії (І. Микитенко);

г) Дишеш і не надишешся тим чистим і пахучим повітрям (І. Нечуй-Левицький).

16. Знайдіть «зайве», використовуючи явища морфології:

а) той;

б) такий;

в) цей;

г) сей;

г) самий.

17. Які з поданих займенників складені за будовою?

а) Вони, себе, ми;

б) казна-що, хтось, ніякий;

в) те саме, та чи інша, хто такий.

18. Укажіть речення, у яких є означальні займенники:

а) Лан, довгий такий та широкий дуже, що оком зіздріти не можна (В. Стефаник);

б) Добрий товар хвалить себе сам (Прислів'я);

в) Увесь Дніпро був ніби помальований ще ясніше й блискучіше, ніж небо (І. Нечуй-Левицький);

г) В оцім яру є озеро й ліс попід горою, а в лісі скарб (Т. Шевченко);

г) І в кожному колосі тяжким весняне сонце й майський грім, і літній дощ, і ночі сині (М. Рильський);

д) Для тих, хто обрії шукає, ніяких перешкод нема (О. Галич).

19. При відмінюванні яких особових займенників з'являється початковий звук [н]?

- а) Він;
- б) я;
- в) ти.

20. У якому випадку наявна помилка в узгодженні займенника з іншими словами?

- а) Ви задоволений;
- б) Ви задоволені;
- в) Ви заповнив анкету?;
- г) який Ви сміливий;
- г) такий Ви вихований;
- д) якісь Ви сумні;
- е) якийсь Ви сумний.

21. У якому рядку всі займенники написано правильно?

- а) Будь-хто, будь у чому, хтозна-який, нічий, дечий;
- б) будь-чий, девчий, ні до кого, нічого, казнахто;
- в) де чий, будь з ким, який-небудь, декого, ні скільки;
- г) ні чий, де у кого, будь з кого, абищо, абияк;
- г) аби кого, нічий, що-небудь, будькотрий, ніщо.

22. Означальні займенники *сам, увесь, усякий, кожний, жоден, інший* узагальнено вказують на ознаки предмета:

- а) так;
- б) ні.

23. У якому рядку всі займенники відмінюються як прикметники твердої групи?

- а) Той, отой, такий, який, наш;
- б) вона, хто, ніскільки, сам, абищо;
- в) мій, себе, ця, він, я;
- г) ти, моя, що-небудь, чийсь, ніхто;
- г) щось, що-будь, ніхто, котрийсь, дехто.

24. Як відмінюються наведені нижче присвійні займенники?

- а) Як прикметники твердої групи;
- б) як прикметники м'якої групи.

- 1) Їхній;
- 2) наш;
- 3) ваш.

25. Займенники *стільки, скільки* відносяться до:

- а) узагальнено-предметних;
- б) узагальнено-якісних;
- в) узагальнено-кількісних.

Модуль С

ДІЄСЛОВО

1. Дієслово – це повнозначна частина мови, яка:

- а) виражає ознаку предмета, пов'язану з дією або станом цього предмета;
- б) означає дію, що супроводить іншу, основну дію, подаючи її обставинну характеристику;
- в) виражає узагальнене поняття дії як процесу.

2. Які слова в поданих групах означають динамічну дію предмета?

- а) Сон, чекання, лежати;

- б) писанина, мислити, шанування;
- в) сівба, біг, спів;
- г) старіти, дрімати, летіти.

3. Які граматичні категорії властиві тільки дієсловам?

- а) Категорія роду;
- б) категорія виду;
- в) категорія числа;
- г) категорія стану;
- д) категорія особи;
- е) категорія відмінка;
- є) категорія способу;
- є) категорія часу.

4. Дієслово як частина мови об'єднує в складну систему такі граматичні форми:

- а) інфінітив, особові форми, родові форми;
- б) інфінітив, особові форми, родові форми, дієприкметники, дієприслівники.

5. До недієвідмінюваних форм дієслова належать:

- а) інфінітив, дієприкметник, дієприслівник;
- б) родові форми, інфінітив, дієприкметник, дієприслівник.

6. Інфінітиву властиві категорії:

- а) перехідності / неперехідності, виду;
- б) часу, перехідності / неперехідності, виду;
- в) перехідності / неперехідності, способу дії, виду.

7. Знайдіть речення, у яких інфінітив виступає неузгодженим означенням:

- а) Ще день-два – протряхне земля, затужавіють межі – і настане час рушати на поле, розпушувати ріллю, благословляти землю дрібним зерном (С. Скляренко);
- б) Така перемога давала нам право гнідих розпрягти і лягти на спочив (О. Підсуха);
- в) Заходилися цвірінчати, джеркотіти, пугькати різні птахи (Ю. Яновський).

8. Від основи інфінітива утворюються такі форми дієслів:

- а) минулого часу;
- б) умовного способу;
- в) теперішнього часу;
- г) дієприкметники минулого часу;
- г) дієприкметники теперішнього часу;
- д) дієприслівники доконаного виду;
- е) дієприслівники недоконаного виду.

9. Від якої дієслівної основи утворені слова *несу, принесу, несучи, танцюю, потанцюю, танцюючи, танцюючий*?

- а) Від основи теперішнього (простого майбутнього) часу;
- б) від основи інфінітива.

10. Укажіть речення, у яких є перехідні дієслова:

- а) Соловейко в темному гаї перший промінчик сонця вітає (Л. Забашта).
- б) Ніхто свого щастя-долі не вгадає (М. Стельмах).
- в) Писати тільки правду. Не зраджувати її ні за яких обставин (О. Довженко).
- г) Над водою пропливло легеньке білосніжне павутиння (Ю. Збанацький).

г) На високих жовтогарячих шпилястих тополях скрилося осіннє сонце (Я. Баш).

11. У дієсловах якого виду вказується межа дії?

- а) Доконаного виду;
- б) недоконаного виду.

12. Дієслова якого виду можуть означати:

ритмічну повторюваність незавершеної дії, що супроводжує якусь іншу дію;

нерегулярну повторюваність дії, що виникає час від часу;

дію, що означає рух у певному напрямі або необмежений рух?

- а) Доконаного виду;
- б) недоконаного виду.

13. Знайдіть речення, у яких використано дієслова лише доконаного виду:

а) Візьму собі твою співочу душу, а серденько словами зачарую (Леся Українка);

б) Кожної миті море ставало зовсім іншим, ніби хтось незримою рукою підливав у нього фарби (Ю. Збанацький);

в) Прокинулось усе. Обізвалась трава голосами тисячі своїх жильців: коників, метеликів, жуків, окликнулись луки сотнями перепелів... (Панас Мирний);

г) Хай не зітруться підкови, хай не підб'ються ваші коні (О. Гончар).

14. У якій групі всі дієслова – одновидові?

а) Літати, температурити, верховодити, аплодувати, приспівувати;

б) налітатися, заквітувати, попрацювати, поморгати, відшуміти;

в) завурушитися, запрограмувати, накосити, накреслити, врятувати.

15. Визначте дієслова, видова кореляція яких утворилася за допомогою чергування звуків в основі:

а) сполохати, простити, виїздити, сполошити, прощати, виїжджати, скакати, догодити, скочити, догоджати;

б) жовкнути, змовкнути, мислити, записувати, помислити, записати, моргати, моргнути.

16. Яким дієсловом не властива категорія стану?

а) Дієсловом, які без морфемі *-ся* не вживаються;

б) дієсловом, утвореним від неперехідних дієслів за допомогою морфемі *-ся*, яка виступає у функції словотворчого елемента;

в) дієсловом, утвореним від перехідних дієслів дійсного стану за допомогою афікса *-ся*;

г) дієсловом, утвореним від перехідних дієслів морфемою *-ся*, яка надає їм нового лексичного значення, відмінного від значення дієслова без *-ся*.

17. Який стан мають перехідні дієслова, що означають дію, активно спрямовану від суб'єкта на об'єкт? Суб'єкт дії виражається підметом, а об'єкт – додатком у знахідному відмінку без прийменника:

а) активний стан;

б) пасивний стан;

в) середньо-зворотний стан.

18. Дієслова якого стану поділяються на такі розряди: власне зворотні; взаємно-зворотні; загально-зворотні; непрямо-зворотні; активно-безоб'єктні; пасивно-якісні; зворотно-пасивні?

- а) Активний стан;
- б) пасивний стан;
- в) зворотно-середній стан.

19. У яких реченнях зустрічаються дієслова активного стану?

- а) Місячне світло починає ходити по лісі, стелиться по галявині й закрадається під березу (М. Стельмах);
- б) Читаю знов твої листи, моя ти пташко, рідна, мила! (В. Сосюра);
- в) В безодні синій під горою, Понад дібровою німою Якась пташина проплила (М. Старицький);
- г) Сонце обдало землю блискучим повітрям (Панас Мирний);
- г) Вмиті росою дерева зустрічають ранок (А. М'ястківський).

20. У якому рядку неправильно утворено форму наказового способу дієслова?

- а) Читай;
- б) читаймо;
- в) читайте;
- г) читаємо.

21. У яких рядках правильно утворено форму наказового способу дієслова?

- а) Підійти – підійди;
- б) підкреслювати – підкреслюй;
- в) вимірювати – вимірювай;
- г) зробити – роби.

22. Дійсний спосіб виражає дію, яка:

- а) відбувається, відбулася чи відбудеться;
- б) можлива або бажана за певних умов;
- в) виражає волю того, хто говорить.

23. Дієслова наказового способу мають категорії:

- а) роду, особи, числа;
- б) особи, числа;
- в) роду, числа.

24. Дієслова якого способу вжиті в поданому реченні у значенні наказового способу (для пом'якшення тону наказу): *Може, залишився б ще на день у нас, Петрику?*

- а) Дійсного способу;
- б) умовного способу.

25. У яких дієсловах наказового способу в 2-й особі однини кінцевий приголосний пом'якшується?

- а) Писати, принести, поставити, розрізати;
- б) стати, кинути, підсунути.

26. Укажіть дієслова дійсного способу:

- а) навчить, сточить, зачепить, вивчимо;
- б) легімо, збережімо, запишіть, вивчімо.

27. Давноминулий час означає дію, що відбулася перед:

- а) іншою минулою дією;
- б) майбутньою дією.

28. У яких стилях давноминулий (передминулий) час дієслів не вживається?

- а) У науковому;
- б) у публіцистичному;
- в) у розмовному;
- г) у діловому;
- г) у художньому.

29. Допишіть приклади дієслів до таких форм:

- а) дійсний спосіб;
- б) умовний спосіб;
- в) наказовий спосіб;
- г) інфінітив.

- 1) Писала;
- 2) писати;
- 3) писала б;
- 4) напиши.

30. Складений майбутній час утворюється...

- а) поєднанням особових форм дієслова *бути* з неозначеною формою дієслова недоконаного виду;
- б) додаванням особових форм дієслова *(й)няти* до неозначеної форми дієслова недоконаного виду.

31. Що можуть виражати безособові дієслова?

- а) Явища природи;
- б) стихійні явища;
- в) наказ, заклик, побажання;
- г) фізичний і психічний стан людини;
- г) уявлення про долю людини.

32. Визначте дієвідміну слів *жити, нести, співати, полоти, допомагати, казати, іржати, ревіти, хотіти* за неозначеною формою:

- а) I дієвідміна;

б) II дієвідміна.

33. Знайдіть зайве слово, урахувавши поділ дієслів на дієвідмини:

- а) мостити,
- б) ходити;
- в) тесати.

34. У якому рядку всі дієслова належать до II дієвідмини?

- а) Спати, летіти, мовчати, вчити, передплатити;
- б) непокоїтися, дозволяти, співати, сховати, сподіватися;
- в) крутити, шуміти, світити, передати, жартувати;
- г) говорити, підхопити, вимагати, віддати, виграти.

35. Укажіть характеристику дієслів відповідно до наведених граматичних значень:

- а) перехідні ;
- б) неперехідні.

1) Дієслова, що не мають залежної форми знахідного відмінка без прийменника;

2) дієслова, після яких ставиться форма знахідного відмінка без прийменника.

36. Від перехідних дієслів творяться неперехідні додаванням постфікса *-ся*:

- а) так;
- б) ні.

37. Безособові дієслова змінюються за особами, числами й родами:

- а) так;

б) ні.

ДІЄПРИКМЕТНИК

1. Дієприкметник – це...

а) незмінювана дієслівна форма, яка, указуючи на додаткову дію, пояснює в реченні основне дієслово (присудок);

б) неособова дієслівна форма, що передає дію або стан як динамічну ознаку предмета, виявлену в категоріях виду і стану.

2. Які дієслівні ознаки властиві дієприкметнику?

а) Категорія перехідності / неперехідності;

б) категорія виду;

в) категорія стану;

г) категорія часу;

г) категорія способу;

д) здатність керувати формою залежного іменника.

3. За ознакою категорії стану дієприкметники поділяються на...

а) активні й пасивні;

б) активні, пасивні й середньо-зворотні.

4. За ознакою категорії часу дієприкметники бувають:

а) теперішнього й минулого часу;

б) теперішнього й майбутнього часу.

5. Які букви пишуться в суфіксах пасивних дієприкметників *зачин...ний, побіл...ний, присво...ний, загубл...ний*?

а) е, є;

б) и, і.

6. Чи подвоюється -н- у суфіксах пасивних дієприкметників *сказан...ий, закінчен...ий, запрограмован...ий, довершен...ий*?

- а) Так;
- б) ні.

7. Знайдіть активні дієприкметники теперішнього часу.

- а) Відтепер щоранку гомонітиме оживаючий степ...;
- б) Справді, мовби нічого вже для нас не існує, тільки ця швидкісна траса, її нескінченність, її гудучий, зникаючий у темряві бетон (З тв. О. Гончара).
- в) Травневий день давно вже одгорів, і даль доносить пісню журавлину, а я іду у морі журавлів, закоханий в безсмертну Україну (В. Сосюра).

8. Дієприкметник узгоджується з пояснюваним іменником у роді, числі й відмінку:

- а) так;
- б) ні.

9. За допомогою якого суфікса творяться активні дієприкметники минулого часу *змарні...ий, посиві...ий, почорні...ий, пожовк...ий, засох...ий*?

- а) -вш-;
- б) -л-.

10. Від якої дієслівної основи творяться пасивні дієприкметники?

- а) Від основи інфінітива перехідних дієслів доконаного й недоконаного виду;
- б) від основи теперішнього часу.

11. Яке закінчення мають активні дієприкметники в називному відмінку множини?

- а) *-и*;
- б) *-і*.

ПРЕДИКАТИВНІ ДІЄСЛІВНІ ФОРМИ НА -НО (-ЕНО), -ТО

1. Чи відмінюються безособові дієслівні форми на -но (-ено), -то?

- а) Так;
- б) ні.

2. Безособові форми на -но, -то у реченні *Дощ без устанку лив літо і осінь, луки затоплено, трави побито* (П. Грабовський) виконують синтаксичну роль:

- а) обставини;
- б) головного члена речення, співвідносного з присудком.

3. Визначте вид предикативних форм на -но (-ено), -то *написано, зроблено, збито, запрошено, зшито*:

- а) доконаний вид;
- б) недоконаний вид.

ДІЄПРИСЛІВНИК

1. Дієприслівник – це невідмінювана дієслівна форма, яка має граматичні властивості:

- а) дієслова і прикметника;
- б) дієслова і прислівника.

2. Знайдіть речення, у яких є дієприслівники:

а) Налита сонцем і вітрами, Хлюпоче веслами весна, І піднімає буйні трави Земля хмільна і запашна (М. Стельмах);

б) Еней, попливши синім морем, На Карфагену оглядавсь; Боровсь з своїм, сердега, горем. Слізьми, бідняжка, обливавсь (І. Котляревський);

в) А через усю Україну, посеред щедротних степів і ланів широкополюх, бандурно пливе Дніпро-Славутич (Я. Гоян);

г) Зойкнула мати, ковтнувши ридання, Душа моя зойкнула на прощання... (І. Драч);

г) Світить річка, блукаючи заплавами, зникаючи у маревах небосхилу (О. Гончар).

3. Які форми часу розрізняються серед дієприслівників?

а) Теперішнього і майбутнього часу;

б) майбутнього і минулого часу;

в) теперішнього і минулого часу.

4. Які букви треба вставити замість крапок: Чи чули ви, як в дзвоні молотка співає сталь, вітаюч... людину (В. Сосюра)?

а) *и*;

б) *і*.

5. Укажіть, за допомогою яких суфіксів творяться дієприслівники:

а) недоконаного виду;

б) доконаного виду.

1) *-вши, ши*;

2) *-учи (-ючи), -ачи (-ячи)*.

6. Яку синтаксичну функцію виконує дієприслівник у поданому реченні: *І вся земля, росяніючи, тепер здається колискою, колискою життя, надій* (Ю. Збанацький)?

- а) Означення;
- б) обставина;
- в) додаток.

Модуль D **ПРИСЛІВНИК**

1. Прислівник – це...

- а) повнозначна незмінювана частина мови, що виражає ознаку дії, стану чи ознаку якості або предмета;
- б) повнозначна частина мови, яка виражає ознаку предмета і ступінь інтенсивності дії.

2. Що виражають безособово-предикативні прислівники (слова категорії стану)?

- а) Стан природи;
- б) психічний або фізичний стан людини;
- в) місце дії;
- г) зумовленість, необхідність, доцільність дії в оцінці людини.

3. Які прислівники відносяться до безособово-предикативних?

- а) Тепер, колись, віддавна, щороку;
- б) тихо, ясно, тепло, темно;
- в) угорі, внизу, здалеку, праворуч.

4. Укажіть до якого розряду належить прислівник у наведеному реченні: *Розколюється небо від громів і блискавиць, скажено ревуть вітри* (П. Загребельний)?

- а) Означальний;
- б) обставинний;
- в) безособово-предикативний.

5. Знайдіть прислівники, які утворені від прикметників:

- а) здалека, неждано, вогненно, низько;
- б) по-нашому, по-всякому, по-твому;
- в) влітку, запанібрата, знадвору, згори;
- г) по-перше, по одному, вчетверо, заодно.

6. Які з поданих прислівників пишуться через дефіс?

- а) Вранці/рано, всього/на/всього, тишком/нишком;
- б) раз/у/раз, один/в/один, з/дня/на/день.

7. У якому реченні прислівники виконують роль неузгодженого означення?

- а) Змалку кохайтеся в освіті, змалку розширюйте ум (П. Грабовський);
- б) Карлос вибрав шлях направо, Гвідо вибрав шлях наліво (Леся Українка).

8. Знайдіть речення, де вжито прислівники у формі вищого ступеня порівняння.

- а) ...Сьогодні день сонцевороту. Найдовший день літа, коли сонце найбільше ошедрює землю теплом (Р. Іванченко);
- б) Бджоли в солодкій утомі Нижче і нижче гудуть (Є. Маланюк);

в) Світло зірок чіткіше прорізується на темряві небесної безодні... (Р. Іванченко).

9. У якому рядку є помилка в утворенні форми ступенів порівняння прислівників?

- а) Швидко – швидше;
- б) погано – поганіше;
- в) холодно – холодніше;
- г) добре – краще.

10. До яких розрядів належать прислівники?

- а) часу;
- б) місця;
- в) причини;
- г) мети.

- 1) Зопалу, згарячу, знічев'я;
- 2) умисне, наперекір, напоказ;
- 3) тепер, колись, віддавна;
- 4) здалеку, праворуч, униз.

11. Означальні прислівники поділяються на три групи: якісно-означальні, способу або образу дії, кількісно-означальні:

- а) так;
- б) ні.

СЛУЖБОВІ СЛОВА

1. До службових слів належать:

- а) прислівники, сполучники, частки;
- б) прийменники, частки, слова категорії стану;
- в) сполучники, прийменники, вигуки;
- г) прийменники, сполучники, частки.

2. Які особливості притаманні службовим словам?

Службові слова...

- а) не називають предметів, явищ, ознак, процесів об'єктивної дійсності;
- б) не вживаються у сполученні з повнозначними словами;
- в) не виступають членами речення;
- г) не використовуються як формально-граматичні засоби мови;
- г) не мають наголосу;
- д) ніколи не утворюються від повнозначних слів;
- е) не виражають відношень між явищами дійсності, означуваними повнозначними словами.

ПРИЙМЕННИК

1. Прийменник – це...

- а) службове слово, за допомогою якого виражаються відношення між предметами та відношення дії або ознаки до предмета;
- б) службове слово, яке служить для зв'язку однорідних членів речення та частин складного речення.

2. Визначте речення, у яких ужиті просторові прийменники:

- а) Садок ріс на волі в глибокій долині;
- б) Над крутими, як стіни, скелями, зверху був насаджений дикий виноград;
- в) Під самими скелями стояла густа тінь (З тв. І. Нечуя-Левицького);
- г) Під спів неньчиної пісні виростили поети й композитори, хлібороби й захисники рідної землі, філософи та мудреці, просто люди (В. Скуратівський);

г) Біжить Василь, увесь мокрий од довгого бою, біжить у великій тривозі (О. Довженко).

3. Знайдіть речення, у яких ужито тільки прості прийменники:

а) З-під того величезного каменя десь узялася вода та й витікала чистою полосою та холодною течією (Б. Грінченко);

б) Посеред села на горі майдан, на майдані обнесена зелено мальованим штахетом дерев'яна церковця (С. Васильченко);

в) Гафійка увійшла до хати і притулила до печі змерзлі руки (М. Коцюбинський);

г) Веселе, ясне сонце щасливо гралося золотим промінням на полях, гуляло по горах, заглядало в ліси (Л. Дем'ян);

г) Криниця біла з-під скелі, з-під каміння (Б.Грінченко).

4. У яких реченнях ужиті складені прийменники?

а) Далі все більше та більше впливав з-за землі широкий степ, мов хто невідомий підсував з того боку гаряче іскристе коло;

б) За винятком баби Оришки, малий Чіпка нікого не любив (З тв. Панаса Мирного);

в) Проте, незважаючи на сумний вигляд, школа другий день гуде на все село гульбищем (С. Васильченко);

г) І раптом ліс охнув від жаху – так по ньому вдарило згори (Г. Тютюнник);

г) З-над діброви дикі голуби ураз спадали стадом на скалу (Ю. Опільський).

5. У яких реченнях ужито тільки первинні прийменники?

а) Після похмурої темної ночі, у котру не переставав хлюскати лапатай дощ, розливаючи великі річки-озера по землі, починало світати;

б) Повітря ні ворухнеться, стоїть і мліє; усюди тихо, німо – здається, немов світ, затаївши в собі дух, дожида чогось;

в) Земля, як хороша молода дівчина, сором'язливо спускала з свого тіла димчасту сорочку ночі й відкривала своє пишне лоно;

г) Вона стояла навпроти парубка, як намальована, – наче манила своєю дивною красою (З тв. Панаса Мирного).

6. За генетичною спорідненістю з частинами мови вторинні прийменники бувають:

- а) відіменні;
- б) займенникові;
- в) віддієслівні;
- г) прислівникові.

7. Серед поданих прийменників знайдіть ті, що вживаються тільки з одним відмінком.

- а) Над, під, за, по, перед;
- б) без, біля, від, для, до.

8. Які з поданих прийменників пишуться через дефіс?

- а) З/за, з/під, із/за, з/над, з/поміж;
- б) по/серед, у/слід за, на/перекір (негодам), за/для, до/вокола, по/при;
- в) по/під, на/початку (тижня), у/напрямку до, у/зв'язку з.

9. У яких реченнях у виступає прийменником?

а) Він правді дивився у/вічі, нещадно він кривду разив (М. Рильський);

б) У/день пекучий, наковтавшись пилу, ми спраглими устами припали до краю дерев'яного відра (М. Рильський);

в) У/здвж вулиці – ні деревини, ні тину, ні воріт... (М. Сиротюк);

г) У/літку подивляємо живописний колір дерева, у/зимку – його графічну чіткість (І. Вільде).

10. У якому рядку всі прийменники пишуться разом?

а) За/для, відповідно/до, незалежно/від, о/крім, по/за;

б) незалежно/від, на/перед, з/під, за/ради, з/за;

в) по/між, згідно/з, під/час, в/продовж, з/поміж;

г) в/наслідок, до/вкола, в/здвж, на/вколо, що/до.

СПОЛУЧНИК

1. Сполучник – це...

а) службове слово, яке служить для зв'язку однорідних членів речення та частин складного речення;

б) службове слово, за допомогою якого виражаються відношення між предметами та відношення дії або ознаки до предмета;

в) частина мови, яка служить для зв'язку однорідних членів речення.

2. У яких реченнях уживаються сполучники?

а) Щоб правду знати, треба книжку читати (Прислів'я);

б) Теплий туман слався по полю і наливав балку по самі вінця, так що дерева потопали в ньому (М.Коцюбинський);

в) Повіває вітер по долині, пішла дібровою луна (Т. Шевченко);

г) Вітер з гулом роздмухує полум'я, і воно бурхає жаркими повісками з дверей... (О. Гончар);

г) Минають дні, минають ночі, настала осінь, шелестить пожовкле листя (Т. Шевченко).

3. У яких реченнях ужито сполучники сурядності?

а) Змолоду треба набратися знань, щоб не пуста була твоя власна криниця (І. Цюпа);

б) Я славлю спільність мов і славлю їх одмінність (І. Муратов);

в) Мед солодкий, а краще п'ють воду (А. Листопад);

г) Якби я турбувався лиш про себе, вже б онімів давно від самоти (Д. Павличко);

г) Або розумне казати, або зовсім мовчать (Прислів'я).

4. Сурядні сполучники за вживанням бувають:

а) єднальні;

б) протиставні;

в) порівняльні;

г) розділові.

5. У яких реченнях ужито сполучники підрядності?

а) Сонце кинуло промінь на галявину, і враз золотаві кошики маруни запалали новенькими п'ятаками (Л. Михайловський);

б) Небо, яке засіяли зорі, чудово заблищало (І. Нечуй-Левицький);

в) Якщо їхати з Києва по шосе, котре стелиться паралельно течії Дніпра в напрямку на Димер, то на одному з узгір'їв стоїть обеліск із сірого каменя (З журналу);

г) Усе буває у серці людському: тихий смуток і гордий гнів (В. Коротич);

г) Я хотів життя прожити так, щоб добрим друзям радість дарувати... (Л. Дмитерко).

6. За морфологічним складом сполучники в українській мові поділяються на:

а) прості і складні;

б) прості, складні і складені.

7. За способом уживання сполучники поділяються на:

а) одиничні, повторювані і парні;

б) одиничні і повторювані;

в) одиничні і парні.

8. У яких реченнях уживаються прості сполучники?

а) Коли-не-коли блискавиця з-за гори поморгувала та роздавався глухий поклик далекого грому (Панас Мирний);

б) Щасливий той, хто бачив мрію, але не доторкнувся її (Д. Павличко);

в) Шовкові, з оксамитовим полиском полотна тчуться на луках, де вже виблискують у ранковій росі трави (І. Цюпа);

г) Якщо людина розважлива, добра серцем, вона довкола себе сіє добро, любов (Р. Іванченко);

г) Над чорними очима молодиці металися, мовби хотіли полетіти кудись, розкрилені брови (М. Стельмах).

9. У яких реченнях уживаються складені сполучники?

а) Темнота вужчала, ніби самі гори змикалися над головою (О. Гончар);

б) Я жив би двічі, якби було нам два життя, щоб чесно глянути у вічі людям (Г. Бондаренко);

в) Для того, щоб ознайомитися з будь-яким містом, треба обійти найбільш характерні його вулиці (П. Панч);

г) Від того, що сонце ніколи не заглядало в це тісне місце, дощова вода нікуди не стікала, тут завжди було вогко (Панас Мирний);

г) Хіба він повинен був зупинятися через те, що мав перед собою застарілу карту центральної Європи (О. Гончар).

10. У яких реченнях *якби* необхідно писати разом?

а) Як/би не крутила хуртовина, блисне промінь – крига розтає (З. Гончарук);

б) Як/би оті проміння золоті у струни чарами якими обернути, я б з них зробила золоту арфу (Леся Українка);

в) Мало не плакала Соломія й показувала своїми джкими руками, як/би вона поскручувала жовнірам голови (М. Коцюбинський);

г) Як/би ви вчилися так, як треба, то й мудрість би була своя (Т. Шевченко).

11. Які з поданих сполучників пишуться з частками через дефіс?

- а) Хоча/б, коли/б/то, все/ж, адже/ж;
- б) отож/бо, тому/то, тільки/но, якби/то.

12. У якому рядку всі сполучники підрядні?

- а) Бо, тому що, оскільки, якби, дарма;
- б) а, і, коли, зате, або;
- в) бо, та, проте, начебто, ніби;
- г) але, мов, як, щойно, якщо;
- г) хай, ні...ні, ледве, й, однак.

ЧАСТКА

1. Частки – це...

а) неповнозначні незмінні слова, які надають цілим реченням, словосполученням або окремим словам смислових, емоційно-експресивних та модальних відтінків;

б) неповнозначні незмінні слова, за допомогою яких той, хто говорить, оцінює своє висловлення або окремі частини його з точки зору відношення до об'єктивної дійсності.

2. За роллю у слові й реченні частки поділяються на...

- а) формотворчі і словотворчі;
- б) формотворчі, словотворчі і фразові (модальні);
- в) формотворчі і фразові (модальні).

3. Частки *хай, нехай* за місцем у реченні можуть бути:

- а) препозитивні (стоять перед тим словом, до якого вони відносяться);
- б) постпозитивні (стоять після того слова, до якого вони відносяться);

в) у будь-якій позиції.

4. Серед поданих речень визначте такі, що містять модальні частки:

- а) Тільки тобою серце кричить моє (В. Стус);
- б) Нехай ботаніки розвідують питання Про різнобарвний лист у пору опадання... (М. Рильський);
- в) Не знаючи броду, не лізь у воду (Прислів'я);
- г) Сумління зрушить з місця навіть камінь (А. Листопад);
- г) Чоловіче мій, запрягай коня! Це не кінь, а змій,— миготить стерня (Л. Костенко).

5. Які з поданих часток є власне модальними?

- а) Так, авжеж, аякже;
- б) це, ось, ото;
- в) тільки, лише, хоч;
- г) мов, ледве чи, нібито.

6. Разом пишуться частки:

- а) аби-, де-, -сь, ані-, ні-, чим-, чи-, як-, що-;
- б) казна-, хтозна-, будь-, -небудь, -бо, -но, -то, -таки.

7. З якими словами не пишеться разом?

- а) Не/вдаха, не/года, не/винний, не/вблаганний, не/подалік, не/хотя;
- б) не/прийшов, не/перший, не/будь-який, не/з/руки, не/до/речі.

8. У якому рядку всі частки пишуться через дефіс?

- а) Таки/зробили, ну/й, вдарили/ж/таки, якось/то, коли/небудь;
- б) такі/то, як/от, скиньте/но, розповідай/бо, взяв/таки;

- в) невже/сказав, саме/це, навряд/чи/справились, колись/то, та/й;
- г) нарвали/б, наче/б, так/то, будь/як, те/ж;
- г) так/от, майже/вчасно, говорив/же, аби/хто, будь/хто.

9. Формотворчі частки використовуються для творення форм дієслова умовного та наказового способу:

- а) так;
- б) ні.

10. Підсилювальні частки *же, ж* пишуться через дефіс від інших слів:

- а) так;
- б) ні.

ВИГУК

1. Які лексико-граматичні особливості притаманні вигукам?

- а) Вигуки не мають предметного значення;
- б) вигуки відмінюються;
- в) вигуки не мають словотворчих елементів (суфіксів і префіксів);
- г) вигуки мають особу, час, спосіб, вид, стан;
- г) вигуки не мають граматичних ознак;
- д) вигуки вживаються у реченні в ролі підмета або додатка;
- е) вигуки не виконують будь-яких синтаксичних функцій;
- є) вигуки можуть утворювати особливі нерозкладні речення;

ж) вигукам властиві особлива інтонація і експресивна забарвленість.

2. Вторинний вигук – це...

а) вигук, який утворився від повнозначного слова, яке, переходячи в розряд вигуків, не втратило свого лексичного значення, але набуло відчутного емоційного забарвлення;

б) вигук, який утворився від повнозначного слова, яке, переходячи в розряд вигуків, втратило своє лексичне значення й набуло відчутного емоційного забарвлення;

в) вигук, який не співвідноситься з іншими частинами мови, може складатися з одного, двох чи трьох вигуків.

3. Які речення містять наказово-спонукальні вигуки?

а) – Ура-а! – із щасливим сміхом вигукнув раптом хлопчик і, вхопившись обома руками за пальці маминої руки, почав стрибати на одній нозі (С. Шурахович);

б) Гей, ударимо в струни, браття, В золотії... (М. Рильський);

в) Ху, душно як! Треба походити (Леся Українка);

г) Ах, обруч! Куди, куди, він так жене

По стежині через поле весняне? (Д. Павличко);

г) Ага-а! Ти в балочці– радісно крикнув Івась (Панас Мирний).

д) Гетьте, думи, ви хмари осінні,

То ж тепера весна золота (Леся Українка);

е) Цить! Хай говорить серце (Леся Українка);

є) Летить додолу склянка – і в брязк розбитого скла влилось налякане “ах” (М. Коцюбинський).

4. У яких з поданих речень вигуки є членами речення?

- а) Ой учора ізвечора
Пасла Маланка, ох, два качура.
Ой пасла, пасла, – загубила,
Пішла шукати – заблудила (Укр. нар. пісня);
- б) О ні!.. Не треба сумнівів і збочень! (Н. Забіла);
- в) Ах, коли б так і лишилось у віках (Б. Олійник);
- г) А ти, старий, кахи-кахи. Я, молода, хи-хи, хи-хи
(Укр. нар. пісня);
- г) Хоч би навіть ненароком теє “ох” промовив ти...
(Леся Українка).

5. Серед поданих речень знайдіть такі, що мають емоційні вигуки:

- а) О владо слів, солодша від шафрана!
А ще солодша – влада на слова... (Б. Олійник);
- б) Пливе човен, води повен та все хлюп-хлюп-хлюп
(Укр. нар. пісня);
- в) – Ой, соловейкове гніздечко! – гукнула Настечка і
оглянулася навколо себе (М. Стельмах);
- г) Ой біжи, біжи, досадо, не вертай до хаті,
Не пущу тебе колиску синову гойдати
(В. Симоненко);
- г) Дзень-дзелень... дзень-дзелень! Сильний різкий
дзвінок вдарив у передпокої (М. Коцюбинський).

6. Які з поданих речень мають первинні вигуки?

- а) Ах, скільки радості, коли ти любиш землю, коли
гармонії шукаєш у житті (П. Тичина);
- б) А я у гай ходила по квітку ось яку, а там дерева
люлі і все отак зозулі: ку-ку! (П. Тичина);
- в) Тьху, тьху, тьху! Тричі на твою землю
(М. Коцюбинський);

г) Ах як він мить оцю зустрів! Немов не дихав, не горів... (А. Малишко);

г). Шабаш!– кинувши шапку об землю, крикнув Грицько (Панас Мирний).

7. Виберіть речення із звуконаслідуваннями.

а) Цінь! Цінь! Цінь!– застукали дзьобиками в прозорі скляні віконечка синички (Б. Комар);

б) Осанна осені, о сум! Осанна, Невже це осінь, осінь, о!– та сама (Л. Костенко);

в) Гу-гу, гу-гу – застогнав пугач серед лісу (Панас Мирний);

г) Мавка: Геть! Не глузуй! (Леся Українка);

г) Агей, поети, глибше тон (П. Тичина).

8. Вигук на місці самостійного слова набуває конкретного значення й виконує синтаксичну роль того слова, яке замінює:

а) так;

б) ні.

9. У реченні *А качка ках-ках* звуконаслідування виконує синтаксичну роль:

а) додатка;

б) обставини;

в) присудка.

10. Слова *спасибі, добрий день, надобраніч, на здоров'я* належать до вигуків, що виражають волевиявлення:

а) так;

б) ні.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Арполенко Г.П. Числівник української мови: [монографія / Арполенко Г.П.– К.: Наук. думка, 1990.
2. Безпояско О.К. Граматика української мови: Морфологія: [підруч.] / Безпояско О.К., Городенська К.Г., Русанівський В.М. – К.: Либідь, 1993.
3. Безпояско О.К. Іменні граматичні категорії (функціональний аналіз) / Безпояско О.К. – К.: Наук. думка, 1991. – 172 с.
4. Вихованець І.Р. Дві версії про місцевий відмінок / І.Р. Вихованець // Мовознавство. – 1994. –№ 1.
5. Вихованець І.Р. Прийменникова система української мови / Вихованець І.Р. – К.: Наук. думка, 1980.
6. Вихованець І.Р. Теоретична морфологія української мови: академ. граматики укр. мови / І.Р. Вихованець, К.Г. Городенська. – К.: Унів. вид-во «Пульсари», 2004. – 400 с.
7. Гнатюк Г.М. Дієприкметник у сучасній українській літературній мові / Гнатюк Г.М. – К.: Наук. думка, 1982.
8. Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова: Морфеміка. Словотвір. Морфологія / Горпинич В.О. – К.: Вища шк., 1999. – 207 с.
9. Грещук В.В. До питання про словотвір прислівників на -о / В.В. Грещук // Мовознавство. – 1990. – №2.
10. Грищенко А.П. Прикметник в українській мові / Грищенко А.П. – К.: Наук. думка, 1978.
11. Дорошенко С.І. До питання про граматичний статус дієприслівника / С.І. Дорошенко // Лінгвістичні дослідження. – Х.,1992. – С. 13-17.

12. Жаботинская С.А. Когнитивные и номинативные аспекты класса числительных / Жаботинская С.А. – М.: ИЯ РАН, 1992. – 216 с.
13. Жовтобрюх М.А. Займенник у системі частин мови / М.А. Жовтобрюх // Мовознавство. – 1994. – № 6.
14. Жовтобрюх М.А. Система частин мови в українській лінгвістичній традиції / М.А.Жовтобрюх // Мовознавство. – 1993. – №3.
15. Загнітко А.П. Дієслівні категорії в синтагматиці і парадигматиці / Загнітко А.П. – К.: НМК ВО, 1990. – 132 с.
16. Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови. Морфологія / Загнітко А.П. – Донецьк, 1996.
17. Клименко Н.Ф. Основи морфеміки сучасної української мови / Клименко Н.Ф. – К., 1998.
18. Маркотенко Т.С. Домашній репетитор з української мови / Т.С. Маркотенко, Л.В. Мельник. – Луганськ, 1999.
19. Маркотенко Т.С. Картки оперативного контролю з сучасної української мови: Морфологія / Т.С. Маркотенко, Л.В. Мельник. – Луганськ, 2001.
20. Матвіяс І.Г. Іменник в українській мові / Матвіяс І.Г. – К.: Рад. шк., 1974.
21. Мацьків П.В. Наголос і морфемна структура іменника / П.В. Мацьків // Мовознавство. – 1994. – № 3.
22. Мацько Л.І. Семантика вигуків і звуконаслідувань / Л.І. Мацько // Укр. мова і літ. в шк. – 1985. – №2.
23. Ожоган В.М. Займенникові слова у граматичній структурі сучасної української мови / Ожоган В.М. – К.: Наук. думка, 1997. – 231 с.
24. Плющ М.Я. Словотворення й вивчення його в школі / Плющ М.Я. – К.: Рад. шк., 1985.

25. Плющ М.Я. Сучасна українська літературна мова: [зб. вправ] / Плющ М.Я., Леуга О.І., Гальона Н.П. – К.: Вища шк., 1995.
26. Покидько О.М. Інтонаційна функція підсилювально-видільних часток в українській мові / О.М. Покидько // Мовознавство. – 1991. – №1.
27. Полюга Л.М. Словник українських морфем / Полюга Л.М. – Львів: Світ, 2001. – 448 с.
28. Регушевський Є.С. Мезоніми в українській мові / Є.С. Регушевський // Культура слова. – К., 1980. – Вип. 18. – С. 14 – 17.
29. Рискаль Н.М. Синтагматичні зв'язки і парадигматичні відношення слів категорії стану / Н.М. Рискаль // Мовознавство. – 1993. – №4.
30. Русанівський В.М. Дієслово – рух, дія, образ / Русанівський В.М. – К.: Рад. шк., 1985.
31. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / Селіванова О. – Полтава: Довкілля-К., 2006.
32. Сікорська З.С. Сучасна українська мова: Словотвір і морфеміка / Сікорська З.С. – Луганськ: Альма матер, 2000. – 174 с.
33. Сікорська З.С. Українсько-російський словотворчий словник / Сікорська З.С. – К.: Освіта, 1995.
34. Слинько І.І. Сполучник чи сполучне слово? / І.І. Слинько // Укр. мова і літ. в шк. – 1987. – №4.
35. Соколова С. Аспектуальні роди дії та їхнє місце у загальній системі префіксального словотвору дієслова / С. Соколова // Укр. мова. – 2002. – №1.
36. Соколова С.О. Час та його відображення в граматичних категоріях дієслова / С.О. Соколова // Мовознавство. – 1995. – №4–5.
37. Сучасна українська літературна мова /

- [Грищенко А.П., Мацько Л.І., Плющ М.Я. та ін.]. – К.: Вища шк., 1997. – 493 с.
38. Сучасна українська літературна мова: [підруч. / за ред. М.Я. Плющ]. – К.: Вища шк., 2000.
39. Сучасна українська літературна мова: [підруч. / за ред. О.Д. Пономарева]. – К.: Либідь, 1997.
40. Ужченко В.Д. Сучасна українська мова: [зб. вправ і завд.] / В.Д. Ужченко, Д.В. Ужченко. – Луганськ, 1994.
41. Українська мова: енциклопедія / [редкол.: Русанівський В.М., Тараненко О.О. (співголови), Зяблюк М.П. та ін.]. – К.: Укр. енцикл., 2000. – 752 с.
42. Український правопис / АН України ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні; Ін-т укр. мови. – [5-те вид., випр. і допов.]. – К.: Наук. думка, 2005. – 240 с.
43. Чубань Т.В. Особливості префіксального вираження видових відмінностей у системі двовидових дієслів / Т.В. Чубань // Мовознавство. – 1996. – № 2–3.
44. Шкуратяна Н.Г. Сучасна українська літературна мова: [навч. посібн.] / Н.Г. Шкуратяна, С.В. Шевчук. – К.: Літера, 2000. – 688 с.
45. Ющук І.П. Українська мова / Ющук І.П. – К.: Либідь, 2004. – 640 с.
46. Яценко І.Т. Морфемний аналіз: словник-довідник / Яценко І.Т. – К., 1980.

ЗМІСТ

<i>Модуль А</i>	
Морфеміка.....	3
Словотвір.....	6
Граматика. Частини мови.....	12
 <i>Модуль В</i>	
Іменник.....	15
Прикметник.....	30
Числівник.....	36
Займенник.....	44
 <i>Модуль С</i>	
Дієслово.....	50
Дієприкметник.....	59
Предикативні дієслівні форми на <i>-но(-ено), -то</i>	61
Дієприслівник.....	61
 <i>Модуль D</i>	
Прислівник. Слова категорії стану.....	63
Службові слова.....	65
Прийменник.....	66
Сполучник.....	69
Частка.....	73
Вигуки. Звуконаслідувальні слова.....	75
 Список рекомендованої літератури.....	 79

Навчальне видання

Маркотенко Тамара Савеліївна

Мельник Лариса Володимирівна

ТЕСТИ
З МОРФЕМІКИ, СЛОВОТВОРУ Й МОРФОЛОГІЇ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Навчальний посібник

для підготовки до модульного контролю

Здано до набору 09.04.2018. Підписано до друку 17.04.2018.

Формат 60×84¹/₁₆. Папір офсетний.

Гарнітура Times New Roman. Спосіб друку RISO.

Ум.-друк. арк. .5,2. Тираж 300 прим.

Видавець і виготовлювач

**Видавництво Державного закладу
«Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»**

пл. Гоголя, 1, м. Старобільськ, 92703.
Т/ф: 095-620-10-20. e-mail: alma-mater@list.ru